

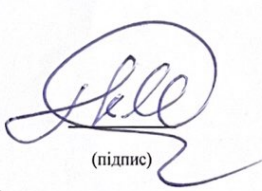
Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра приватного та соціального права

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ ТА
ПРАКТИЧНЕ ПРАВО
(вибірковий)

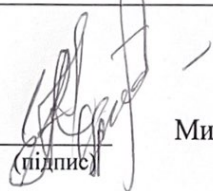
Реалізується в межах освітньої програми *Право*
за спеціальністю *081 «Право»*
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

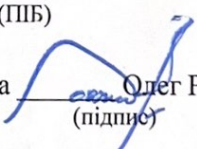
Суми – 2024

Розробник: **Наталія ГРЕСЬ**, доктор філософії за спеціальністю 081
Право, доцент

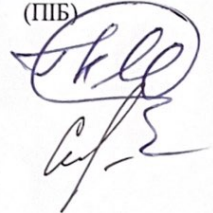
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри <u>приватного та соціального права</u> (назва кафедри)	протокол від 10.06.2024 № 16 – на кафедрі приватного та соціального права
	Завідувач кафедри Марина КУЗНЕЦОВА (прізвище, ініціали) (підпис)

Погоджено:

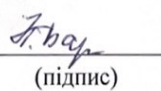
Гарант освітньої програми **Микола КУРИЛО**
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма **Олег РОГОВЕНКО**
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана: **Марина КУЗНЕЦОВА**
(ПІБ)

Вікторія СТРЕЛЬНИК
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 Наталія ГРЕСЬ
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 09.07. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ			
1.	Назва ОК	Основи юридичної клінічної діяльності та практичне право	
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра приватного та соціального права	
3.	Статус ОК	Вибірковий	
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-професійна програма «Право» за спеціальністю 081 «Право»	
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)		
6.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень	
7.	Семестр, тривалість вивчення, форма контролю	5 семестр, 1-15 тиждень, залік	
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС	
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)	
	5 семестр - 150 годин	Лекційні – 30 годин	Практичні /семінарські – 44 годин
	Заочна форма (5 семестр) - 150 год	Лекційні години 8 годин	Практичні 8 годин
10.	Мова навчання	Державна (українська)	
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Гресь Наталія Миколаївна , доцент кафедри приватного та соціального права Години консультацій – кожного понеділка о 12.45, кабінет 109 г	
11.1	Контактна інформація	gress_n@ukr.net	
12.	Загальний опис освітнього компонента	<p>Однією з проблем у сфері правничої освіти є проблема практичної фахової підготовки юристів. Навчання майбутніх правників вже не може носити суто теоретичний характер. Тому, з метою вдосконалення методів підготовки правознавців важливим і актуальним є викладання дисципліни "Основи юридичної клінічної діяльності та практичне право".</p> <p>Юридична клініка – це унікальна лабораторія клінічних технологій навчання, де студенти можуть набути саме тих умінь і навичок, які знадобляться їм у подальшій професійній діяльності. Аналіз функціонування юридичних клінік в Україні допоміг виділити ті аспекти роботи юриста-практика, на яких не акцентується увага під час вивчення базових навчальних дисциплін і саме на вивченні яких будується ця навчальна програма.</p> <p>Сучасні стандарти оцінки випускників закладу вищої освіти вимагають від юриста володіння професійною етикою, правовою та психологічною культурою, глибокою повагою до закону та обачним ставленням до соціальних цінностей правової держави, твердістю моральних переконань, почуттям обов'язку. Діяльність юридичних клінік спрямована на формування саме такого комплексу знань та особистісних якостей у студентів.</p>	

13.	Мета освітнього компонента	<ul style="list-style-type: none"> - вивчення основних етапів роботи з клієнтами; - поєднання теоретичного навчання з практикою; - формування у студента-юриста професійних навичок та правосвідомості. <p>Концептуальним завданням навчальної дисципліни є розгляд теоретико-методологічних основ юридичної практики, що застосовується в діяльності юридичних клінік України, практичне застосування елементів професійного досвіду практикуючого юриста.</p>
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<p>Освітній компонент базується на таких курсах, як цивільне право, сімейне право, цивільно процесуальне право.</p> <p>Освітній компонент є основою виробничої практики</p>
15.	Політика академічної доброчесності	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).</p>

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК 17: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК 17				Як оцінюється РНД
	ПРН1	ПРН4	ПРН12	ПРН18	
ДРН1. Розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення і застосування норм матеріального і процесуального права.		x		x	Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН2. Аргументовано мислити, спираючись на набуті теоретичні знання, виокремлювати та аналізувати коло відносин, які регулюються нормами матеріального і процесуального права	x		x	x	тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
ДРН3. Самостійно застосовувати відповідні положення актів чинного законодавства та матеріали судової практики при розв'язанні ситуаційних завдань в межах запропонованої конкретної практичної ситуації.		x			Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
ДНР 4. Вміти		x	x		

робити презентації, вільно викладати думки під час публічних виступів, використовуючи юридичну лексику з застосуванням основних понять цивільного права					тематична презентація-захист
ДРН 5. Самостійно готувати тексти та доповіді за умов дотримання норм професійної етики та доброчесності з публічною апробацією результатів досліджень.	x		x		перезентація-захист
ДРН 6. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя, підвищення рівня власної професійної кваліфікації та конкурентоздатності.			x		тематична дискусія

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Денна/заочна форма навчання

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота	Сам роб		
	Лк	П.з / семін. з	Ла б. з.	
Тема 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання. 1. Виникнення та розвиток юридичної клінічної правової освіти, її мета та завдання. Поняття та види юридичних клінік, напрями їх	2/2	2		4/6

¹ Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

<p>діяльності. Мета юридичної клініки. Завдання юридичної клініки. Структура юридичної клініки.</p> <p>2. Спеціалізація юридичних клінік. Правове регулювання діяльності юридичних клінік та надання ними безоплатної правової допомоги в Україні. Опрацювання положення про Лабораторію практичного права юридичного факультету СНАУ.</p>					
<p>Тема 2. Професійна етика та корпоративна культура в діяльності юридичної клініки.</p> <p>1. Основні принципи етики, які застосовуються в правозахисній діяльності. Задачі, мета і способи забезпечення захисту законних прав та інтересів клієнта. Моральні засади надання усних консультацій. Професійні навички, які необхідні для надання письмової консультації.</p> <p>2. Задачі, мета і способи забезпечення захисту законних прав та інтересів клієнта. Моральні засади надання усних консультацій. Професійні навички, які необхідні для надання письмової консультації. Основні принципи етики, які застосовуються в правозахисній діяльності.</p>	2	2		4/6	
<p>Тема 3. Діловодство та документування у юридичній клініці.</p> <p>1. Поняття діловодства та необхідність його належної організації в юридичній клініці</p> <p>2. Схема проходження справи в юридичній клініці.</p> <p>3. Установчі документи; організаційні документи; документи щодо надання консультацій;</p> <p>4. робочі документи, що виникають у процесі вирішення справи.</p>	2	2		4/6	
<p>Тема 4: Особливості проведення інтерв'ювання клієнта.</p> <p>1. Поняття та стадії проведення інтерв'ювання. Підготовка до інтерв'ювання клієнта.</p> <p>2. Перший контакт з клієнтом. З'ясування проблеми клієнта</p> <p>3. Розробка ефективного плану дій.</p> <p>4. Поняття та стадії проведення інтерв'ювання. Підготовка до інтерв'ювання клієнта. Перший контакт з клієнтом. З'ясування проблеми клієнта. Способи збирання інформації. Формування навичок практичного проведення інтерв'ювання клієнта</p>	2/2	2		6/6	
<p>Тема 5. Психологічні особливості роботи з клієнтом у юридичних клініках</p> <p>1. Налагодження психологічного контакту з</p>	2	2		4/6	

<p>клієнтом.</p> <p>2. Типи клієнтів та особливості роботи з ними. «Важкі» клієнти та особливості роботи з ними.</p> <p>3. Фактори, що впливають на процес спілкування</p>					
<p>Тема 6: Аналіз справи, планування та стратегія роботи по справі.</p> <p>1. Технологія вироблення позиції по справі. Аналіз фактичних обставин справи</p> <p>2. Аналіз правової основи. Аналіз доказів.</p> <p>3. Підготовка юридичних документів. Підготовка справи до судового розгляду. Етапи та технологія аналізу справи.</p>	2	2		4/6	
<p>Тема 7: Консультування клієнта.</p> <p>1. Підходи побудови взаємовідносин між клієнтом та юристом.</p> <p>2. Підготовка до дачі консультацій. Робота з викладачем (наставником).</p> <p>3. Визначення стратегії і тактики реалізації прийнятого рішення.</p> <p>4. Складання звіту.</p>	2/2	2		4/6	
<p>Тема 8: Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки.</p> <p>1. Правопросвітницька діяльність: поняття, мета, принципи.</p> <p>2. Організаційно-управлінські та методичні аспекти правопросвітницької роботи юридичної клініки.</p> <p>3. Орієнтовні процедури підготовки та проведення переговорів з керівництвом навчально-виховних закладів</p> <p>4. .Контакти студента-тренера з педагогами. Формування команди проекту та організація його діяльності</p>	2/2	2		3/6	
<p>Тема 9.Представництво інтересів клієнтів у різних інституціях</p> <p>1. Поняття та види судового представництва</p> <p>2. Особливості судового представництва та повноваження представників в цивільному, кримінальному та адміністративному процесі</p> <p>3. Підготовка до виступу в судових дебатах</p> <p>4. Підготовка судової промови .</p> <p>5. Несудове представництво.</p>	2	2		3/6	
<p>Тема 10 Складання правових висновків і проектів процесуальних документів.</p> <p>1. Складання правових висновків і проектів процесуальних документів.</p> <p>2. Вимоги до форми та змісту правового консультативного висновку.</p> <p>3. Структура змісту правового Консультативного висновку.</p>	2	2		3/6	6

4. Особливості складання проєктів процесуальних та інших документів.					
Тема 11 . Встановлення фактів, що мають юридичне значення 1. Аналіз документів по справі. Складання заяви про встановлення факту, що має юридичне значення. Визначення та сплата судового збору. Засвідчення копій документів. Пред'явлення 2. заяви до суду. Процедура усунення недоліків у заяві.	2/	2		3/6	
Тема 12. Розірвання шлюбу 1. Аналіз документів по справі. Складання позовної заяви про розірвання шлюбу. Визначення та 2. сплата судового збору. Засвідчення копій документів. Пред'явлення позовної заяви до суду. 3. Процедура усунення недоліків у позовній заяві.	2/	2		3/6	
Тема 13. Стягнення аліментів 1. Аналіз документів по справі. Визначення оптимальної правової позиції по справі. 2. Стягнення аліментів у наказному порядку. Складання заяви про видачу судового наказу. 3. Стягнення аліментів у позовному порядку. Складання позовної заяви про стягнення аліментів. 4. Порядок пред'явлення заяви/позовної заяви. 5. Стягнення аліментів на повнолітню дитину, яка продовжує навчання. 6. Складання заяви про відкриття виконавчого провадження.	2	2		3/6	
Тема 14. Позбавлення та поновлення батьківських прав 1. Аналіз документів по справі. Складання позовної заяви про позбавлення батьківських прав. 2. Визначення та сплата судового збору. Засвідчення копій документів. Пред'явлення позовної заяви до суду. Процедура усунення недоліків у позовній заяві. 3. Аналіз документів по справі. Складання позовної заяви про поновлення батьківських прав. 4. Визначення та сплата судового збору. Засвідчення копій документів. Пред'явлення позовної заяви до суду. Процедура усунення недоліків у позовній заяві.	2	2		3/6	
Тема 15. Державна реєстрація місця проживання та зняття з державної реєстрації місця				3/6	

<p>проживання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процедура державної реєстрації місця проживання. Строки. Демографічний реєстр. Процедура отримання довідки про склад зареєстрованих. Адміністративна відповідальність. Аналіз документів по справі. 2. Складання позовної заяви про визнання особи такою, що втратила право користування житловим приміщенням. Визначення та сплата судового збору. Засвідчення копій документів. Пред'явлення позовної заяви до суду. 3. Процедура усунення недоліків у позовній заяві. Процедура зняття з державної реєстрації місця проживання на підставі рішення суду. 					
<p>Тема 16. Реєстрація бізнесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реєстрація ФОП онлайн. Робота з порталом державних послуг «Дія». Вибір КВЕД. Вибір системи оподаткування. Постановка на облік у податкових органах. 2. Реєстрація ТОВ онлайн. 3. Тестування Е-ресурсів. 			3/6		
<p>Тема 17 Звернення громадян та запити на отримання публічної інформації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення громадян та запити на отримання публічної інформації 2. Складання заяви та скарги по справі. 3. Тестування Е-звернень. 4. Складання запиту на отримання публічної інформації. 			3/6		
<p>Тема 18 Захист прав платників податків</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Адміністративний та судовий захист платників податків. 2. Складання скарги на податкове повідомлення-рішення. Складання скарги на податкову вимогу. 3. Процедура пред'явлення скарги. 4. Гайд по електронному кабінету платника. 			3		
<p>Тема 19 Правовий механізм розгляду і вирішення індивідуальних трудових спорів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз документів по справі. Складання позовної заяви. 2. Трудові спори щодо поновлення на роботі та зміни формулювання причини звільнення. 3. Трудові спори щодо виплати заробітної плати, 4. гарантійних та компенсаційних виплат та інших 5. умов праці. 6. Трудові спори щодо відповідальності сторін трудового договору 			3/6		

Тема 21. Альтернативні способи вирішення правових спорів. 1. Загальноприйняті форми альтернативного врегулювання спорів в українському та міжнародному контексті: медіація, переговори, арбітраж. 2. Сутність медіації (посередництва). 3. Принципи медіаційної процедури 4. Регуляторні аспекти впровадження процедур медіації. 5. Види медіації. 6. Кодекс етики медіатора				7/6	
Всього	30/8	44/8		76/134	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН1. Розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення норм і застосування засад цивільного законодавства	Лекції-візуалізації	30	Усне опитування, тестування,	15
ДРН2. Аргументовано мислити, спираючись на набуті теоретичні знання, виокремлювати та аналізувати коло відносин, які регулюються нормами цивільного права	Обговорення на заняттях, тематична дискусія, рішення ситуативних задач	15	Усне опитування, письмова робота	15
ДРН3. Самостійно застосовувати відповідні положення актів чинного законодавства та матеріали судової практики при розв'язанні ситуаційних завдань в межах	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	15	Написання контрольних робіт за результатами вивчення теоретичного матеріалу	4

запропонованої конкретної практичної ситуації.				
ДНР 4. Вміти робити презентації, вільно викладати думки під час публічних виступів, використовуючи юридичну лексику з застосуванням основних понять цивільного права	Практичні заняття Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	15	Реферат презентація	4
ДНР 5. Самостійно готувати тексти та доповіді за умов дотримання норм професійної етики та доброчесності з публічною апробацією результатів досліджень.	Індивідуальна дослідницька робота	15	Презентація – захист	4
ДНР 6. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя, підвищення рівня власної професійної кваліфікації та конкурентоздатності.	тематична дискусія		Обговорення, виконання індивідуальних завдань підготовка консультацій	4
Всього годин		38/52		76/13 4

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1	50 балів/50%	До 7 тижень
1.1.	Тестування	5 балів /5%	До 7 тижня
1.2.	Усні опитування	5 балів /5%	щотижня
1.3.	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study) по кожній темі	5 балів /5%	щотижня
1.4	Індивідуальна робота (підготовка консультацій)	10 балів /10%	До 7 тижня
1.5	Написання контрольної роботи за результатами вивчення теоретичного матеріалу	10 балів /10%	До 7 тижня
3.	Модуль 2	50 балів/50%	15 тижень
3.1	Тестування	5 балів /5%	До 15 тижня
3.2	Усні опитування	5 балів /5%	щотижня
3.3.	Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)	10 балів /10%	щотижня
3.4	Індивідуальна робота(підготовка консультацій)	5 балів /5%	До 15 тижня
3.5	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study) по кожній темі	10 балів /10%	До 15 тижня

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Модуль 1	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модуль 2	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Підготовка мультимедійної презентації та	0-1 балів	2-4	5-7 балів	8 балів
	Робота не	Робота потребує	Робота	Робота виконана

виступ-інформування	виконана або виконана не правильно	значного доопрацювання	потребує незначного доопрацювання	повністю при дотриманні академічної доброчесності
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-1 бал	2-3 бали	3-4 балів	5 балів
	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	На кожному практичному занятті
2	Обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних практичних завдань	на практичних заняттях
3	Настанови викладачів в процесі виконання практичних завдань	На консультаціях
4	<i>Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації реферату</i>	1-10 тиждень
5	<i>Оцінювання результатів індивідуальної роботи (підготовки консультації)</i>	7,14 тиждень
6	Оцінювання письмових робіт	7, 14 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

1. Галай А. О. Недержавні організації юридичного спрямування як учасники публічного управління / Андрій Олександрович Галай: [Монографія]. – К.: КНТ, 2015. – 408 с.
2. Галай А.О., Стаднік В.В. Організаційна та управлінська модель юридичної клініки в Україні: забезпечення якісного функціонування: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005.
3. Всеукраїнська громадська організація «Асоціація юридичних клінік України» (2005), Етичний кодекс діяльності юридичної клініки в Україні, доступно на: <http://pravo.legalspace.org/?news=380&lang=ukr>
4. Стандарти діяльності юридичних клінік України, доступно на: <https://legalclinics.in.ua/standarty-diyalnostiyurydychnyh-klinik-ukrayiny/>
5. Єлов В.А., Молібог С.І., Павленко Д.Г. Юридична клініка: навчальний посібник / за ред. В.А. Єлова. – К.: Школяр, 2004. 29.
6. Зразки процесуальних документів у цивільному судочинстві: заяви, скарги, клопотання, відзови. Станом на 16 жовтня 2020 р. –К: [Центр учбової літератури](#), 2020.-264с

7. Невідкладна правнича допомога. Юридичний поради́ник: практ. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 300 с.
8. Лоджук М.Т. Л701 Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога : монографія / М.Т. Лоджук. – Одеса : Фенікс, 2015. – 328 с.
9. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилук, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. — Одеса : Екологія, 2019.
10. Поліція і права людини: методичні рекомендації з проведення занять Street Law/ авторський колектив; Відп. ред. В.А. Єлов – Київ: Асоціація юридичних клінік України, 2018.– 75с.
11. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Суценка. – К.: Ваіте, 2020 – 274 с.
12. Практикум з юридичної клінічної діяльності : навч. посібник : 2-е вид., доп. і перероб. / Л. Р. Наливайко, Е. В. Звягіна, Ю. М. Тарасенко ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 228 с.
Юридична клініка. Збірка нормативно-правових актів з організації діяльності / [С. В. Ківалов, Ю. М. Оборотов, М. І. Пашковський, М. Т. Лоджук]; за заг. ред. д.ю.н., проф., акад. НАПрН України С. В. Ківалова. – Одеса: Фенікс, 2014. – 126 с.
13. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с.
14. Юридична клініка: Навчальний посібник. В.А. Єлов, С.І. Молібог, Д.Г. Павленко. – К.: “Школяр”, 2004. – 315с.
15. Юридична практика: основи ефективного консультування. Навчально-методичний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2006.
16. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія / М.Т. Лоджук. – Одеса: Фенікс, 2015. – 328 с.
17. Хрестоматія юридичної клінічної освіти: Збірка текстів для читання : Навчальний посібник / Авт.-укл. А.О. Галай. Київ : Асоціація юридичних клінік України, 2011. 418 с.

Інтернет-ресурси:

<http://www.president.gov.ua/> - Офіційний сайт Президента України
<http://zakon1.rada.gov.ua/> - Офіційний сайт Верховної Ради України
<http://www.ombudsman.kiev.ua> - Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
<http://www.reyestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень України
www.legalclinics.org.ua — сайт Асоціації юридичних клінік України.
www.streetlaw.org — сайт організації «Street law.Ink.»

Рецензія на робочу програму (силабус)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом відповідають НРК	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	✓		
Результати навчання стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	✓		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання	✓		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження	✓		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	✓		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	✓		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	✓		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання	✓		
Література є актуальною	✓		

Рецензенти:

Член проектної групи ОП _____

(назва)

(ПІБ)

(підпис)

Викладач кафедри _____

(назва)

(посада, ПІБ)

(підпис)